

МЕТОДИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПОДОЛАННЯ ДИСБАЛАНСІВ У ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКІВ ПРАЦІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

©2025 ЛУПАК Р. Л., МИКИТИН О. З., ГРЕСЬ Б. А.

УДК 332.142.2:331.5(477.86)
JEL: J21; R11; O18

Лулак Р. Л., Микитин О. З., Гресь Б. А. Методико-прикладні засади регіональної політики подолання дисбалансів у процесі трансформації ринків праці Карпатського регіону України

Наголошено, що в Україні регіональні кон'юнктурні дисбаланси ринку праці набули системного характеру та проявляються у вигляді стійких територіальних диспропорцій. У межах дослідження ринку праці Карпатського регіону, зокрема Львівської області, виявлено численні структурно-кон'юнктурні дисбаланси, а саме: перевищення темпів зростання чисельності безробітного населення над кількістю доступних вакансій на ринку праці; обмеження пропозиції вакансій для осіб без професійної підготовки при стабільній наявності значної кількості шукачів роботи без кваліфікації; скорочення кількості вакансій на тлі значної чисельності безробітних серед осіб із найпростішими професіями; посилення дефіциту кваліфікованих робітничих кадрів при надлишку вакансій управлінців та менеджерів; зростання концентрації робочих місць у секторах економіки з низьким рівнем доданої вартості; посилення розривів між рівнем заробітної плати та кваліфікацією праці та демотивацією зайнятості висококваліфікованих фахівців. З урахуванням наявних викликів визначено пріоритетні напрями регіональної політики подолання кон'юнктурних дисбалансів ринку праці Львівської області: 1) розвиток системи професійної орієнтації та перенавчання населення з урахуванням потреб регіонального ринку праці; 2) запровадження цільової підтримки молоді та вразливих категорій населення; 3) формування збалансованої професійної структури регіонального ринку праці; 4) сприяння розвитку в економіці регіону галузей з високою доданою вартістю; 5) покращення системи моніторингу та регулювання оплати праці з метою зменшення дисбалансів та подолання «зарплатного розриву»; 6) покращення адаптації регіональної політики зайнятості до демографічних змін; 7) забезпечення просторово-територіальної збалансованості трудової зайнятості населення.

Ключові слова: регіональна політика, ринок праці, зайнятість, безробіття, вакансії, робочі місця, заробітна плата, кваліфікація, професія, дисбаланси.

Рис.: 5. Табл.: 2. Бібл.: 29.

Лулак Руслан Любомирович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна), старший науковий співробітник відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: economist_555@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1830-1800>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/l-2980-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57189037710>

Микитин Олег Зеновійович – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: oleh.z.mykytyn@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9016-6757>

Гресь Богдан Арсенович – здобувач ступеня доктора філософії, аспірант відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: gresba@ukr.net

UDC 332.142.2:331.5(477.86)
JEL: J21; R11; O18

Lupak R. L., Mykytyn O. Z., Gres B. A. The Methodological and Applied Principles of Regional Policy for Addressing Imbalances in the Labor Market Transformation Process of the Carpathian Region of Ukraine

It is emphasized that in Ukraine, regional labor market imbalances have become systemic and manifest as persistent territorial disparities. Within the study of the labor market in the Carpathian region, particularly in Lviv region, numerous structural and cyclical imbalances were identified, namely: the growth rate of the unemployed population exceeds the number of available job vacancies; the supply of vacancies for individuals without professional training is limited despite the stable presence of a significant number of unqualified job seekers; a reduction in vacancies occurs amid a large number of unemployed individuals with the simplest professions; the shortage of skilled labor is worsening while there is an excess of vacancies for managers and executives; the growth of job concentration in low value-added sectors of the economy; the widening gap between wage levels and labor qualifications, and the demotivation of employment among highly qualified specialists. Considering the existing challenges, the priority areas of regional policy for overcoming labor market imbalances in the Lviv region have been identified as follows: 1) development of a system for career guidance and retraining of the population, taking into account the needs of the regional labor market; 2) introduction of targeted support for youth and vulnerable groups of the population; 3) formation of a balanced occupational structure in the regional labor market; 4) promotion of the development of high value-added sectors in the regional economy; 5) improvement of the wage monitoring and regulation system to reduce imbalances and overcome the «wage gap»; 6) improvement of the adaptation of regional employment policy to demographic changes; 7) ensuring spatial and territorial balance of the population's employment.

Keywords: regional policy, labor market, employment, unemployment, vacancies, jobs, wages, qualifications, profession, imbalances.

Fig.: 5. Tabl.: 2. Bibl.: 29.

Lupak Ruslan L. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Economics, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine), Senior Research Fellow of the Department of Problems of Social and Humanitarian Development of Regions, Institute of Regional Research named after M. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine (4 Kozelnytska Str., Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: economist_555@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1830-1800>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/l-2980-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189037710>

Mykytyn Oleh Z. – PhD (Engineering), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Trade and Customs Operations, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: oleh.z.mykytyn@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9016-6757>

Gres Bohdan A. – Graduate of the degree of Doctor of Philosophy, Postgraduate Student of the Department of Problems of Social and Humanitarian Development of Regions, Institute of Regional Research named after M. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine (4 Kozelnytska Str., Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: gresba@ukr.net

Для України регіональні кон'юктурні дисбаланси ринку праці набули системного характеру та проявляються у формі стійких територіальних диспропорцій. Так, у Львівській області, яка належить до числа регіонів України, де, попри значну частку робочої сили (на початку 2022 р. в області проживало 6,6% від загальної кількості зайнятого населення країни), спостерігається стійкий дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці. Зокрема, вагома частина економічно активного населення регіону зосереджена у сферах із низькою доданою вартістю: майже 60 % зайнятих працюють у таких галузях, як роздрібна торгівля, тимчасове розміщення та громадське харчування, сільське господарство та будівництво [1].

Водночас на ринку праці Львівської області існує значна потреба в кваліфікованих робітничих кадрах. Зокрема, у червні 2025 р. 58% актуальних вакансій стосувалися саме робітничих професій, при цьому на одного кваліфікованого кандидата припадало в середньому 3–4 відкриті вакансії [2]. Навіть зростання заробітної плати не компенсує нестачу на регіональному ринку праці необхідних професійних кадрів, яка в червні 2025 р. у таких секторах, як металообробка, будівництво та логістика, становила в межах 12–18% порівняно з аналогічним періодом попереднього року [3].

Посилення диспропорцій та деформацій на ринку праці Львівської області набуває загрозливого характеру через надлишок фахівців із вищою освітою, які не мають можливості реалізувати свій професійний потенціал за здобутою спеціальністю. Так, станом на 1 вересня 2023 р. 54% зареєстрованих безробітних становили особи з вищою освітою. Одночасно в області зберігається високий

рівень безробіття серед молоді віком до 35 років, частка якої серед загальної кількості безробітних сягала 30% [4].

Проблемам виникнення та поширення дисбалансів на ринку праці приділяється значна увага науковців, які схильні притримуватися різних підходів до їх вирішення та пропонувати широкий інструментарій. Основний акцент вітчизняними дослідниками робиться на впливі воєнних умов, які суттєво трансформували макроекономічні параметри зайнятості, спричинивши скорочення робочих місць, збільшення просторової нерівномірності попиту на працю та посилення соціальних ризиків [5]. Зокрема, особливої ваги набувають тренди воєнного періоду, які характеризуються структурною перебудовою ринку праці, зміною професійних профілів та формуванням нових викликів для державної політики зайнятості [6, с. 110–119]. Поряд з тим, значна увага приділяється проблематиці збереження людського капіталу в умовах війни, яка загострюється через зростання соціальної вразливості населення, що вимагає розширення інструментарію забезпечення соціальної безпеки економіки [7, с. 43–48].

Примітно, що компаративний аналіз механізмів соціальної безпеки ЄС та України підтверджує наявність розривів, які ускладнюють інтеграцію національного ринку праці до європейського простору, а отже, обумовлюють потребу в конвергенції стандартів державного регулювання [8, с. 8–14]. Зокрема, Н. Пігуль та ін. підкреслюють безпосередній зв'язок між дисбалансами ринку праці та рівнем економічної безпеки держави, наголошуючи на необхідності моделювання превентивних заходів у сфері зайнятості [9, с. 44–54]. Також важливо враховувати формування нової парадигми розвитку ринку праці, обумовленої концепціями Суспільства 4.0 і Суспільства 5.0, що актуалізують цифровізацію, автоматизацію та

Виконано в межах виконання НДР «Трансформація ринку праці Карпатського регіону України у перспективі повоєнного відновлення» (номер державної реєстрації 0124U000984).

гнучкі форми зайнятості й водночас поглиблюють професійну сегментацію регіонів [10].

Дослідження Л. Богуш підтверджують нерівномірність регіональної спроможності стосовно забезпечення зайнятості, що особливо проявляється в прикордонних і депресивних регіонах [11, с. 62–70]. Натомість С. Гринкевич та ін. виділяють вагомість інституційних аспектів формування системи використання трудового потенціалу та потреби в оновленні організаційних структур державної соціальної політики [12, с. 67–72]. Л. Червінська та ін. наголошують на важливості регіональної політики зайнятості як інтегруючого механізму вирівнювання внутрішніх дисбалансів [13, с. 43–51].

Безпосередньо для Карпатського регіону І. Бараняк та О. Махонюк виявляють ендегенні диспропорції ринку праці, пов'язані зі структурою економіки та міграційними поведінковими моделями, які ускладнюють стабільне залучення в регіони нових трудових ресурсів [14]. Р. Стуга наголошує, що нерівність трудових доходів формує вторинні дисбаланси зайнятості на локальному ринку праці, в результаті чого обмежуються можливості інклюзивного соціально-економічного розвитку регіонів [15, с. 132–141].

Серед науковців значна увага приділяється розробленню механізмів диверсифікації у формуванні нових робочих місць через суміжні галузі та професії, що може бути релевантним для регіонів України з високою часткою аграрної зайнятості [16, с. 1965–1980]. Л. Яценко виділяє важливість просторової адаптивності та перерозподілу трудових ресурсів, зокрема під час відновлення ринку праці в умовах воєнних руйнувань [17]. С. Бестужева та ін. у контексті посилення дефіциту кваліфікованої робочої сили, особливо в гірських регіонах, акцентують увагу на міграційних процесах [18]. Науково-прикладними є висновки Т. Васильціва та ін. щодо мобільності трудових ресурсів сільських районів, які підтверджують важливість перегляду нинішньої державної міграційної політики [19, с. 51–67].

Утім, у міру багатофакторності дисбалансів ринку праці Карпатського регіону України, яка поглиблюється воєнними викликами, інноваційно-технологічними трансформаціями, міграційними аспіраціями та ін., посилюється необхідність обґрунтування методико-прикладних засад регіональної політики, орієнтованої на вирішення питань подолання невизначеності, вирівнювання та забезпечення збалансованості кон'юнктури ринку праці.

Мета статті полягає в обґрунтуванні методико-прикладних засад регіональної політики подолання дисбалансів у процесі трансформації ринків праці Карпатського регіону України.

Від початку повномасштабної війни ринок праці Львівської області зазнав суттєвої дестабілізації, що призвело до поглиблення структурно-кон'юнктурних диспропорцій і ускладнило ефективне реагування на деформаційні тенденції. У нинішніх умовах ринок праці регіону виявляється недостатньо адаптивним до нових викликів і не спроможний до оперативної трансформації для забезпечення належного перерозподілу трудових ресурсів відповідно до змін у соціально-економічному середовищі.

Для Львівської області диспропорції на ринку праці були характерними й до початку повномасштабної війни, що становило загрозу соціально-економічній стабільності та безпеці регіону. Водночас сучасні кон'юнктурні дисбаланси ринку праці регіону, які війна значно прискорила та поглибила, набувають дедалі більш загрозливих масштабів та тенденцій:

1. Чисельність безробітного населення зростає швидше, ніж кількість доступних вакансій на ринку праці. Так, на початку 2025 р. у Львівській обласній службі зайнятості було зареєстровано 11,5 тис. вакансій, що на 1,7% більше порівняно з початком поточного року [17]. У результаті на одного безробітного в області припадало 3,4 вакансії (рис. 1).

2. Обмеженою є пропозиція вакансій для осіб без професійної підготовки при стабільній наявності значної кількості шукачів роботи без кваліфікації. У середньому кожен двадцятий пошукач роботи на Львівщині не має професійної кваліфікації. Зокрема, у 2024 р. частка осіб без професійної підготовки серед загальної кількості шукачів роботи в області коливалася в межах 6,5% (табл. 1).

Упродовж 2021–2024 рр. у Львівській області були відсутні будь-які вакансії для осіб без професії, зокрема молоді без досвіду, осіб із вразливих категорій населення або тих, хто прагне змінити сферу діяльності без проходження навчання [17]. Також загострюється проблема недостатньої кваліфікації серед частини безробітного населення регіону. Зокрема, частка осіб без професії в загальній кількості зареєстрованих безробітних стабільно зростає: якщо у 2021 р. показник становив лише 0,2%, то вже у 2023 р. досягнув 1,2%, а у 2025 р. зберігається на рівні 0,8–0,9%.

3. Скорочується кількість вакансій на тлі значної чисельності безробітних серед осіб із найпростішими професіями. Зокрема, за січень – квітень 2025 р. частка шукачів найпростіших професій у загальній чисельності осіб, зареєстрованих у Львівській обласній службі зайнятості, перебувала на рівні близько 9% (8,8% у січні, 8,6% у лютому, 9,3% у березні, 9,2% упродовж квітня – травня) (табл. 2).

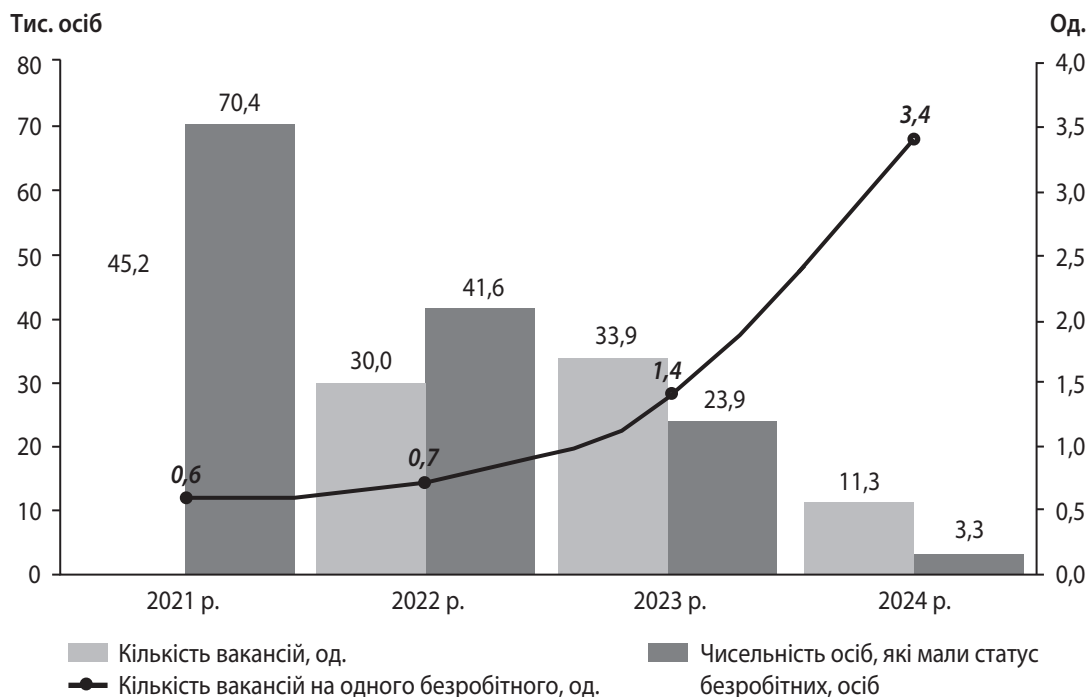


Рис. 1. Кількість вакансій та зареєстрованих безробітних у Львівській області у 2021–2024 рр.

Джерело: складено за [17].

Таблиця 1

Кількість вакансій та чисельність шукачів і зареєстрованих безробітних осіб загалом і без професії у Львівській області у 2021–2024 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Загальна кількість вакансій, од.	45153	29988	33861	11289
Кількість вакансій для осіб без професії, од.	0	0	0	0
Загальна чисельність шукачів роботи, осіб	...	...	...	4411
Чисельність шукачів роботи без професії, осіб	...	...	...	287
Загальна чисельність осіб, які мали статус безробітного, осіб	70360	41569	23866	3302
Чисельність осіб без професії, які мали статус безробітного, осіб	162	147	283	19
Частка шукачів без професії в загальній чисельності шукачів, %	...	...	...	6,5
Частка безробітних без професії в загальній чисельності безробітних, %	0,2	0,4	1,2	0,6

Джерело: складено за [17].

Поступово поглиблюється дисбаланс між попитом і пропозицією на низькокваліфіковану працю, що супроводжується стійкою тенденцією до маргіналізації частини робочої сили регіону [18]. Зокрема, частка безробітних, які претендують на найпростіші професії, серед усіх зареєстрованих безробітних зростає з 9% у 2021 р. до 10,2% у травні 2025 р.

4. Посилюється дефіцит кваліфікованих робітничих кадрів при надлишку вакансій управлінців та менеджерів. Так, станом на 1 травня 2025 р. у Львівській області кількість вакансій для кваліфікованих робітників з інструментом майже у

вісім разів перевищувала чисельність шукачів роботи відповідного профілю. Така ж ситуація простежується серед робітників з обслуговування й експлуатації технологічного устаткування, де на одного шукача припадає чотири вакансії.

Потенційний кадровий дефіцит в області спостерігається серед технічних службовців, де лише 75,7% вакансій покривається кількістю шукачів. Подібна ситуація виникає і серед фахівців, де кількість претендентів становить лише 70,3% від загальної кількості запропонованих вакансій на регіональному ринку праці. Також сформувалася значна потреба в низці інженерів, зокрема кіль-

Кількість вакансій і чисельність шукачів і зареєстрованих безробітних осіб загалом і найпростішої професії у Львівській області у 2021-2024 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Загальна кількість вакансій, од.	45153	29988	33861	11289
Кількість вакансій для осіб найпростішої професії, од.	5002	3341	4194	1556
Загальна чисельність шукачів роботи, осіб	...	...	...	4411
Чисельність шукачів роботи найпростішої професії, осіб	...	...	...	381
Загальна чисельність осіб, які мали статус безробітного, осіб	70360	41569	23866	3302
Чисельність осіб найпростішої професії, які мали статус безробітного, осіб	6317	3692	2301	292
Частка шукачів найпростішої професії в загальній чисельності шукачів, %	...	...	...	8,6
Частка безробітних найпростішої професії в загальній чисельності безробітних, %	9,0	8,9	9,6	8,8
Кількість вакансій на одного шукача роботи найпростішої професії, од.	...	...	...	4,1
Кількість вакансій на одного безробітного найпростішої професії, од.	0,8	0,9	1,8	5,3

Джерело: складено за [17].

кість вакансій перевищувала кількість шукачів серед інженерів-технологів у 7,5 разу, інженерів-конструкторів – у 7,3 разу, інженерів з охорони праці – у 6,0 разів, інженерів-будівельників – у 4,0 рази [17]. Натомість за цей же період у категорії керівників, менеджерів та вищих державних службовців кількість шукачів становила 132,5% від кількості наявних вакансій, при цьому понад 84,0% шукачів – це офіційно зареєстровані безробітні [19; 20].

5. Зростає концентрація робочих місць у секторах економіки з низьким рівнем доданої вартості. Примітно, що станом на 1 травня 2025 р. у Львівській області найвищий рівень забезпеченості вакансіями на одного потенційного шукача роботи спостерігався в таких галузях, як добувна промисловість (15,7 вакансії), постачання електроенергії (6,8), водопостачання (5,5), будівництво (4,4), сільське господарство (2,9). Натомість найвища конкуренція серед пошукачів праці зафіксована у сферах фінансової діяльності (0,6 вакансії на одного шукача) та державного управління (0,3 вакансії) [17].

Протягом січня – квітня 2025 р. у Львівській області в секторах із низькою доданою вартістю було запропоновано майже половину всіх вакансій, зокрема в оптовій та роздрібній торгівлі – майже 19%, в діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 4% [21; 22].

6. Посилюється розрив між рівнем заробітної плати та кваліфікацією праці, що призводить

до демотивації зайнятості висококваліфікованих фахівців. У Львівській області сформувалася ситуація, коли фахівці бюджетної та інших важливих сфер, які потребують багаторічного навчання та постійного підвищення професійного рівня, отримують заробітну плату, яка не відповідає високому рівню підготовки і кваліфікації та не відображає реальної суспільної значущості їхньої праці, тоді як у секторах із нижчими вимогами до освіти та вищим фінансовим забезпеченням відбувається істотне зростання трудових доходів зайнятих.

Станом на 1 травня 2025 р. у м. Львові заробітна плата представників важливих соціальних професій, зокрема лікаря функціональної та реабілітаційної медицини (25,0 тис. грн) і вчителя англійської мови (22,5 тис. грн) попри необхідність постійного професійного розвитку, залишається суттєво нижчою, ніж у багатьох представників робітничих професій (рис. 2). Зокрема, заробітна плата складальника меблів становить близько 40,0 тис. грн, монтажника – 40,0 тис. грн, водія – 35,0 тис. грн, кур'єра – 29,0 тис. грн [23].

Заробітна плата бухгалтера та аудитора (по 25,0 тис. грн) прирівнюється до рівня оплати праці масажиста та є нижчою, ніж заробітна плата працівників сфер ресторанного господарства (кондитер – 25,3 тис. грн, кухар – 26,3 тис. грн, піцайоло – 26,3 тис. грн, мангальник – 29,0 тис. грн, сушист – 31,0 тис. грн) і обслуговування (майстер манікюру –

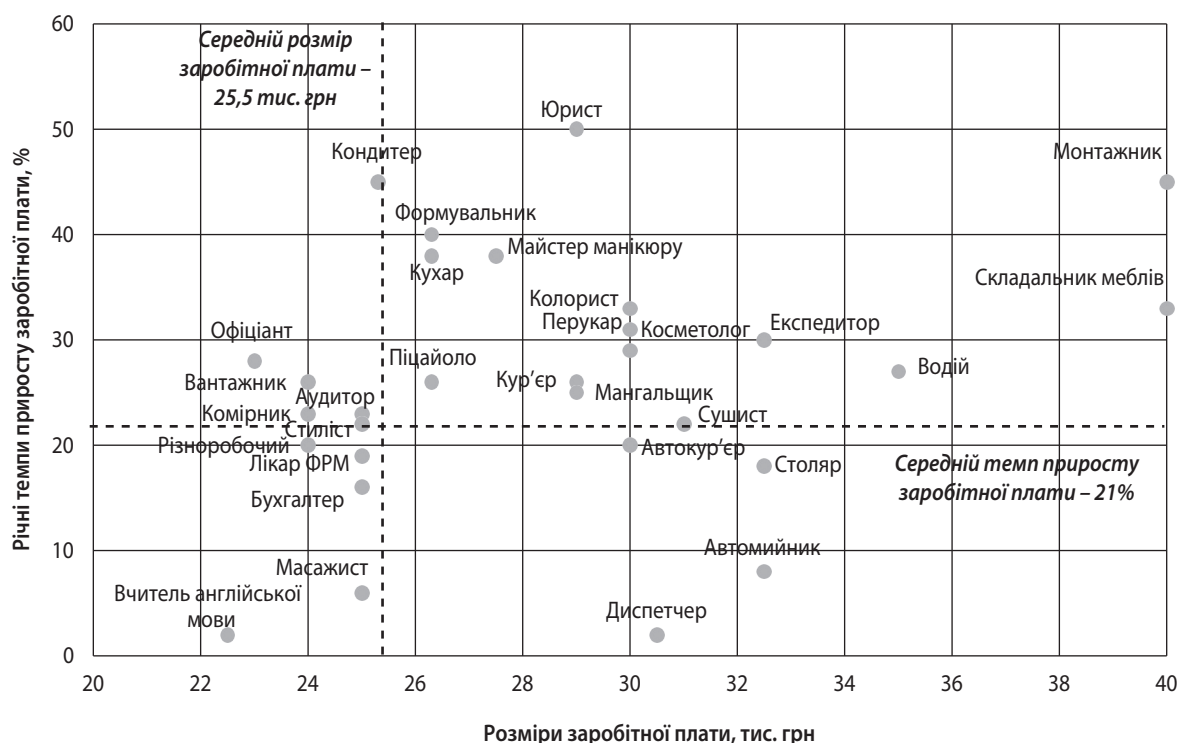


Рис. 2. Розміри та річні темпи приросту заробітної плати за окремими професіями у м. Львові станом на 01.05.2025 р.

Джерело: складено за [23].

27,5 тис. грн, перукар – 30,0 тис. грн). Натомість заробітна плата юриста (29,0 тис. грн) перебуває на рівні заробітної плати у сфері логістики та поступається рівню оплати в автотранспортній і технічній сферах обслуговування.

У регіоні простежуються різкі коливання рівня оплати праці в різних галузях, які не завжди відображають рівень складності, відповідальності та кваліфікаційних вимог до праці. Так, у травні 2025 р. у м. Львові найвищі темпи зростання заробітної плати спостерігалися в робітничих професіях: перукаря – 33%, кондитера – 45%, майстра манікюру – 28%, складальника меблів – 33% (див. рис. 2). Водночас зростання заробітної плати фахівців та спеціалістів залишається нижчим за середній ринковий показник у регіоні (21%), зокрема, для вчителя англійської мови – у 10,5 разу нижче, бухгалтера – на 5 в. п., лікаря функціональної та реабілітаційної медицини – на 2 в. п. [23].

7. Поглиблюються вікові диспропорції та поступове збільшення частки працівників старшого віку в загальній структурі трудових ресурсів. Примітно, що на початку 2022 р. середній вік населення Львівської області становив 40,6 років, що на 3,7 року більше, ніж у 2000 р. (рис. 3). При цьому середній вік жінок традиційно зберігається вищим за середній вік чоловіків – відповідно 42,8 та 38,2 роки.

Пришвиджується зростання частки осіб віком 65 років і старше в загальній чисельності населення – з 13,6% у 2000 р. до 15,3% у 2022 р. (рис. 4). Водночас поступово скорочується чисельність молодого покоління: частка населення віком 0–14 років зменшилася з 19,8% у 2000 р. до 16,1% у 2022 р.

8. Наростання просторових диспропорцій внаслідок інтенсивних урбанізаційних процесів, депопуляції сільських територій, значного напливу внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та змін у міграційних процесах. Так, у Львівській області переважає міське населення, частка якого зросла з 59,2% у 2000 р. до 61,2% у 2022 р. Натомість спостерігаються високі темпи скорочення населення сільських поселень в регіоні: за період 2000–2022 рр. його чисельність зменшилася на 10,4%, що на 5,9 в. п. перевищує аналогічний показник для міського населення [25].

Значні демографічні зрушення в регіоні відбулися через наплив ВПО. Так, згідно з оцінками Міжнародної організації з міграції (МОМ), на кінець першого кварталу 2024 р. фактична чисельність ВПО в Україні становила приблизно 3,5 млн осіб, з яких близько 160 тис. (4,5%) проживали у Львівській області, серед них майже 70% – в обласному центрі [26].

Примітно, що темпи міграційного приросту населення Львівської області залишаються пози-

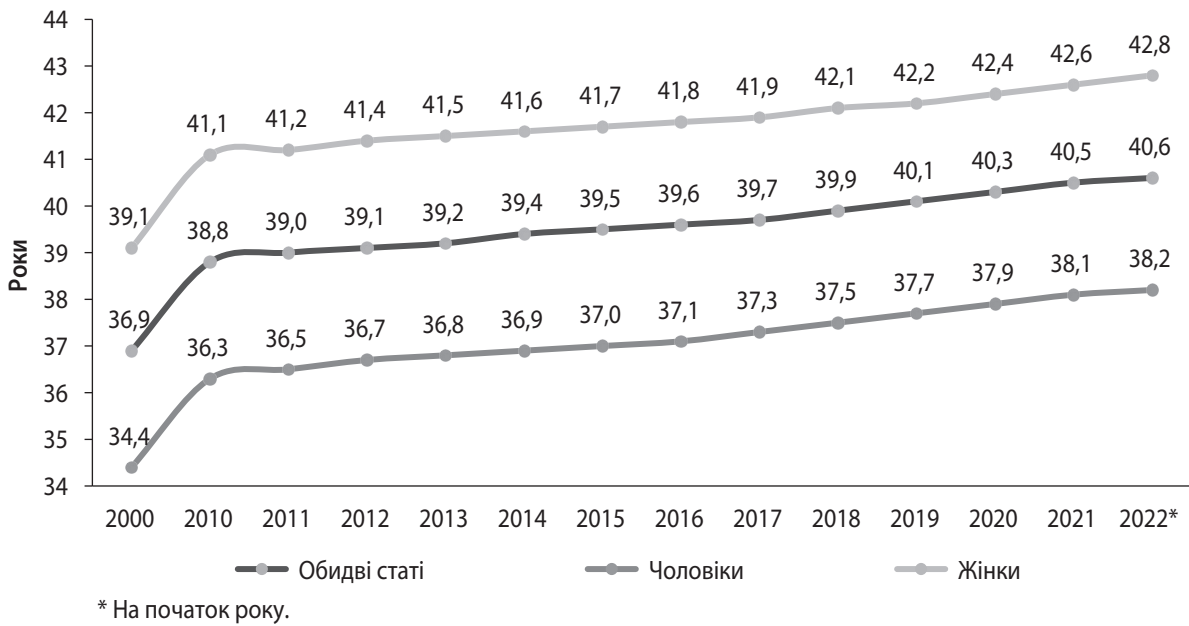


Рис. 3. Середній вік населення Львівської області за статтю впродовж 2000, 2010–2022 рр.

Джерело: складено за [24].

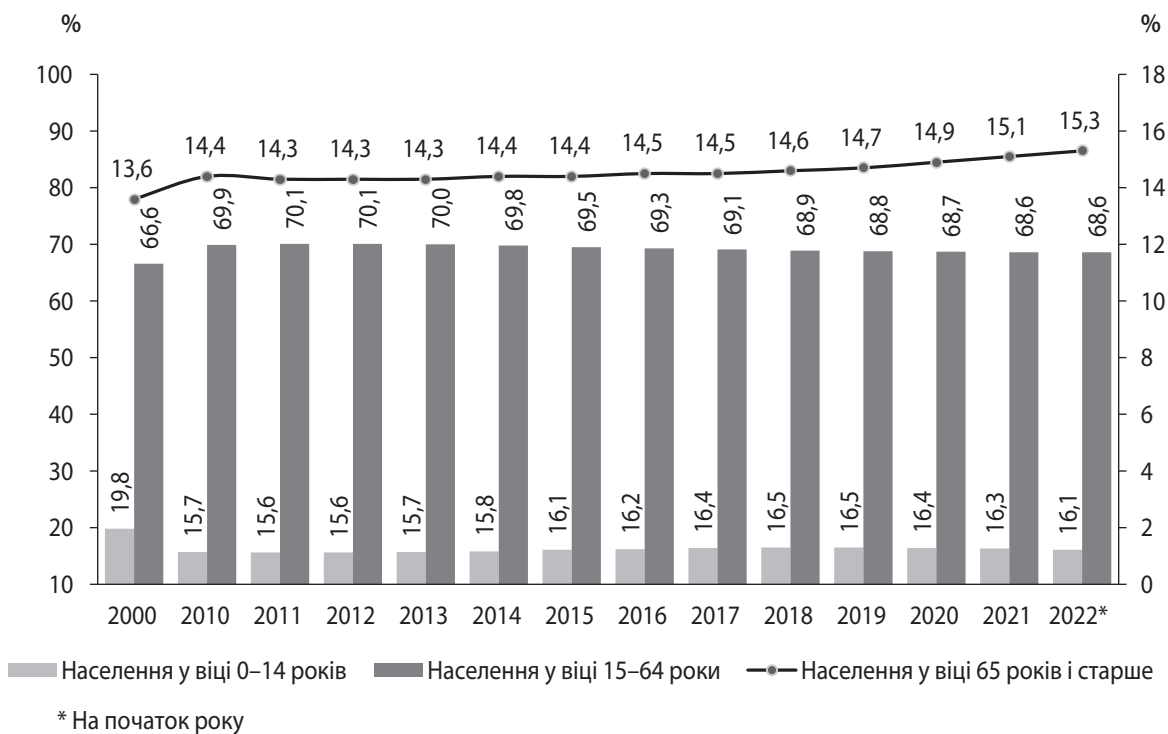


Рис. 4. Розподіл населення Львівської області за віковими групами упродовж 2000, 2010–2022 рр.

Джерело: складено за [24].

тивними, однак спостерігається чітка тенденція до їх поступового уповільнення. Якщо раніше регіон мав відносно стабільне сальдо міграції, то в останні роки спостерігається скорочення притоку населення з-за кордону на постійне місце проживання – з 5,0 тис. осіб у 2016 р. до 0,8 тис. осіб на початку 2022 р. [27].

З огляду на кон'юнктурні дисбаланси ринку праці, пріоритетними напрямками регіональної політики щодо їх подолання для забезпечення стабільного розвитку економіки Львівської області доцільно вважати: 1) розвиток системи професійної орієнтації та перенавчання населення з урахуванням потреб регіонального ринку праці;

2) запровадження цільової підтримки молоді та вразливих категорій населення; 3) формування збалансованої професійної структури регіонального ринку праці; 4) сприяння розвитку в економіці регіону галузей з високою доданою вартістю; 5) покращення системи моніторингу та регулювання оплати праці з метою зменшення дисбалансів та подолання «зарплатного розриву»; 6) покращення адаптації регіональної політики зайнятості до демографічних змін; 7) забезпечення просторово-територіальної збалансованості трудової зайнятості населення (рис. 5).

ВИСНОВКИ

Ринок праці Карпатського регіону та України загалом в умовах повномасштабної війни зберігає постійну динамічність, коли невизначеність і недостатня стабільність економіки лише посилюють його дисбаланси, що потребує активного втручання органів влади для подальшого недопущення та послаблення впливу низки нинішніх негативних тенденцій – зниження рівня та якості життя, погіршення соціально-трудових відносин, утвердження міграційної кризи та ін.

Отже, у Карпатському регіоні реформування регуляторної системи має відбуватися на основі розроблення нових науково-прикладних підходів до подолання дисбалансів ринку праці, де основний акцент буде зроблено на: 1) сповільненні темпів зростання безробіття; 2) розширенні пропозиції робочих місць; 3) усуненні дефіциту кваліфікованих робітничих кадрів; 4) зменшенні концентрації робочих місць у секторах із низьким рівнем доданої вартості; 5) скороченні розривів у рівнях заробітної плати та кваліфікації праці; 6) мінімізації вікових і просторових диспропорцій зайнятості.

У зв'язку з цим органам центральної та регіональної влади є критично необхідним: 1) розвивати системи професійної орієнтації та перенавчання населення; 2) запроваджувати цільову підтримку молоді та вразливих категорій населення; 3) збалансовувати професійну структуру ринку праці; 4) розвивати галузі з високою доданою вартістю; 5) модернізувати систему моніторингу та регулювання оплати праці; 6) покращувати адаптацію державної політики зайнятості до демографічних змін; 7) забезпечувати просторово-територіальну збалансованість трудової зайнятості населення.

У подальшому перспективним напрямом дослідження стає оцінювання ефективності та проведення моделювання впливу визначеного інструментарію при вирішенні низки складних завдань, спрямованих на подолання дисбалансів у процесі трансформації ринків праці Карпатського регіону України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Комплексна регіональна статистика. *Державна служба статистики України*. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm
2. Понад 11 тисяч вакансій є доступними для тих, хто ще шукає роботу. URL: <https://loda.gov.ua/news/135465>
3. Середня зарплата у Львові. URL: <https://surl.li/griwc>
4. Ситуація на ринку праці Львівської області та діяльність Львівської обласної служби зайнятості у січні – серпні 2023 року. URL: <https://surl.li/mdxdvn>
5. Михайляк Г. В. Макроекономічний аналіз ринку праці в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-43>
6. Томчук О. В. Аналіз трендів розвитку ринку праці в Україні: ключові зміни та виклики воєнного часу. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 110–119. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.110.119>
7. Васильців Т. Г., Мульська О. П., Лупак Р. Л., Бідак В. Я. Збереження людського капіталу України в умовах війни (чинник соціальної вразливості населення): постановка проблеми. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2022. Вип. 67. С. 43–48. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-67-06>
8. Васильців Т. Г., Іляш О. І., Лупак Р. Л. Проблеми та засоби конвергенції соціальної безпеки в Україні та ЄС. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 8–14. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-12_0-pages-8_14.pdf
9. Пігуль Н., Дехтяр Н., Пігуль Є. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в контексті економічної безпеки держави. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2023. № 1. С. 44–54. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2023.1-05>
10. Боженко В. В., Пігуль Є. І. Ринок праці в умовах розвитку Суспільства 4.0 та Суспільства 5.0. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 3–4. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14176457>
11. Богуш Л. Г. Регулювання праці та зайнятості в Україні: територіальні аспекти. *Економіка і регіон*. 2025. № 1. С. 62–70. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.1\(96\).3748](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.1(96).3748)
12. Гринкевич С. С., Лупак Р. Л., Васильків Ю. В. Формування системи та структурування інституційного забезпечення реалізації державної політики розвитку і використання трудового потенціалу України. *Бізнес Інформ*. 2015. № 7. С. 67–72. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-7_0-pages-67_72.pdf
13. Chervinskaya L., Chervinskaya T., Yakushyk I., Halachenko O. Formation of regional employment policy in Ukraine. *Економічні горизонти*. 2021. № 1. С. 43–51. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(16\).2021.243831](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(16).2021.243831)



Рис. 5. Пріоритетні напрями та інструментарій регіональної політики подолання дисбалансів у процесі трансформації ринку праці Львівської області

14. Бараняк І. Є., Махонюк О. В. Моніторинг ендегенних дисбалансів ринку праці та сфери зайнятості Карпатського регіону України. *Академічні візії*. 2025. Вип. 43. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15395255>
15. Стуга Р. Регіональні аспекти нерівності доходів в Україні та механізми інклюзивного розвитку. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 2. С. 132–141. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-132-141>
16. Deegan J., Broekel T., Haus-Reve S., Fitjar R. D. How regions diversify into new jobs: from related industries or related occupations? *Regional Studies*. 2024. Vol. 58. Iss. 11. P. 1965–1980. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2024.2335265>
17. Яценко Л. Відновлення ринку праці в Україні в умовах війни: регіональні аспекти. Київ : НІСД, 2024. URL: <https://surl.li/wdiamk>
18. Бестужева С. В., Козуб В. О., Горобинська М. В. Україна в процесах міжнародної міграції робочої сили: аналітичне дослідження. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-71>
19. Vasylytsiv T., Lupak R., Levytska O. Trends and Characteristics of the Migration From Ukraine to Poland: The Aspect of Rural Areas and Conclusion for State Migration Policy. *Wiś i Rolnictwo*. 2020. № 1. P. 51–67. DOI: <https://doi.org/10.53098/wir012020/03>
20. Аналітична та статистична інформація. *Львівський обласний центр зайнятості*. URL: <https://lviv.dcz.gov.ua/analitics/74>
21. Хіба ми не можемо виробляти таке на Львівщині? Можемо! Що з економікою області? *Твоє місто*. 15.04.2025. URL: <https://surl.li/rלבab>
22. Ринок праці Львівщини у 2025 році: кого бракує та скільки платять. *Твоє місто*. 21.02.2025. URL: <https://surl.li/ofxias>
23. У яких сферах є дефіцит працівників на Львівщині та як це впливає на економіку. *Твоє місто*. 16.04.2025. URL: <https://surl.li/drsunu>
24. Львівщина увійшла до п'ятірки областей за найбільшою кількістю вакансій – дослідження. *Львівський обласний центр зайнятості*. URL: <https://surl.li/qcwtak>
25. Середня зарплата у Львові піднялася до 25,5 тисяч гривень. *Львівський обласний центр зайнятості*. URL: <https://lviv.dcz.gov.ua/publikaciya/serednya-zarplata-u-lvovi-pidnyalasya-do-255-tysyach-gryven>
26. Населення та міграція. *Головне управління статистики у Львівській області*. URL: <https://surl.li/ipkbbs>
27. Демографічний паспорт території. Львівська область. *Державна служба статистики України*. URL: <https://surl.li/afpdei>
28. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні опитування загального населення. Раунд 16. Квітень 2024. URL: <https://surl.li/oaobal>
29. СтатБанк Львівської області. Основні демографічні показники. URL: <https://surl.li/elcbmd>

REFERENCES

- Baraniak I. Ye. & Makhoniuk O. V. (2025). Monitorynh endohennykh dysbalansiv rynku pratsi ta sfery zai-niatosti Karpatskoho rehionu Ukrainy [Monitoring of endogenous imbalances of the labor market and employment sphere of the Carpathian region of Ukraine]. *Akademichni vizii*, 43. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15395255>
- Bestuzheva S. V., Kozub V. O. & Horobynska M. V. (2023). Ukraina v protsesakh mizhnarodnoi mihratsii robo-choi syly: analitychne doslidzhennia [Ukraine in the processes of international labor migration: an analytical study]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 48. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-71>
- Bohush L. H. (2025). Rehuliuvannia pratsi ta zainiatosti v Ukraini: terytorialni aspekty [Labor and employment regulation in Ukraine: territorial aspects]. *Eko-nomika i rehion*, 1(96), 62–70. [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.1\(96\).3748](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.1(96).3748)
- Bozhenko V. V. & Pihul Ye. I. (2024). Rynok pratsi v umo-vakh rozvytku Suspilstva 4.0 ta Suspilstva 5.0 [Labor market in the conditions of development of Society 4.0 and Society 5.0]. *Aktualni pyttannia ekonomich-nykh nauk*, 3–4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14176457>
- Chervinskaya L., Chervinskaya T., Yakushyk I. & Hala-chenko O. (2021). Formation of regional employ-ment policy in Ukraine. *Ekonomichni horyzonty*, 1(16), 43–51. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(16\).2021.243831](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(16).2021.243831)
- Deegan J., Broekel T., Haus-Reve S. & Fitjar R. D. (2024). How regions diversify into new jobs: from related industries or related occupations?. *Regional Studies*, 11(58), 1965–1980. <https://doi.org/10.1080/00343404.2024.2335265>
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. *Kompleksna re-hionalna statystyka* [Comprehensive regional sta-tistics]. https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. *Demohrafichnyi pasport terytorii. Lvivska oblast* [Demographic pass-port of the territory. Lviv region]. <https://surl.li/afpdei>
- Holovne upravlinnia statystyky u Lvivskii oblasti. *Nase-lennia ta mihratsiia* [Population and migration]. <https://surl.li/ipkbbs>
- Hrynkevych S. S., Lupak R. L. & Vasylykiv Yu. V. (2015). For-muvannia systemy ta strukturuvannia instytutsiino-ho zabezpechennia realizatsii derzhavnoi polityky rozvytku i vykorystannia trudovoho potentsialu Ukrainy [Formation of the system and structuring of the institutional support for the implementation of the state policy of development and use of the labor potential of Ukraine]. *Biznes Inform*, 7, 67–72. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-7_0-pages-67_72.pdf

- Lvivska oblasna derzhavna administratsiia. *Ponad 11 tysiach vakansii ye dostupnymy dlia tykh, khto shche shukaie robotu* [More than 11 thousand vacancies are available for those who are still looking for a job]. <https://loda.gov.ua/news/135465>
- Lvivska oblasna sluzhba zainiatiosti (2023). *Sytuatsiia na rynku pratsi Lvivskoi oblasti ta diialnist Lvivskoi oblasnoi sluzhby zainiatiosti u sichni – serpni 2023 roku* [Situation on the labor market of the Lviv region and the activities of the Lviv regional employment service in January – August 2023]. <https://surl.li/mdxdvn>
- Lvivskyi oblasnyi tsentr zainiatiosti. *Analitichna ta statystychna informatsiia* [Analytical and statistical information]. <https://lviv.dcz.gov.ua/analytics/74>
- Lvivskyi oblasnyi tsentr zainiatiosti. *Serednia zarplata u Lvovi pidnialasia do 25,5 tysiach hryven* [Average salary in Lviv rose to 25.5 thousand hryvnias]. <https://lviv.dcz.gov.ua/publikaciya/serednya-zarplata-u-lvovi-pidnyalasya-do-255-tysyach-gryven>
- Lvivskyi oblasnyi tsentr zainiatiosti. *Lvivshchyna uviishla do piatirky oblastei za naibilshoiu kilkistiu vakansii – doslidzhennia* [Lviv region is among the top five regions with the largest number of vacancies – study]. <https://surl.li/qcwtak>
- MOM (IOM). *Zvit pro vnutrishnie peremishchennia naselennia v Ukraini opytuvannia zahalnoho naselennia. Raund 16* [Report on internal displacement of the population in Ukraine general population survey. Round 16]. <https://surl.li/oaobal>
- Mykhailiak H. V. (2024). Makroekonomichniy analiz rynku pratsi v umovakh viiny [Macroeconomic analysis of the labor market in war conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-43>
- Pihul N., Dekhtiar N. & Pihul Ye. (2023). Suchasni tendentsii rozvytku rynku pratsi v konteksti ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Modern trends in the development of the labor market in the context of the state's economic security]. *Visnyk SumDU. Seriia «Ekonomika»*, 1, 44–54. <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2023.1-05>
- Serednia zarplata u Lvovi* [Average salary in Lviv] <https://surl.li/grriwc>
- StatBank Lvivskoi oblasti. *Osnovni demografichni pokaznyky* [StatBank of Lviv region. Main demographic indicators] <https://surl.li/elcbmd>
- Stuha R. (2025). Rehionalni aspekty nerivnosti dokhodiv v Ukraini ta mekhanizmy inkliuzyvnoho rozvytku [Regional aspects of income inequality in Ukraine and mechanisms of inclusive development]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, 2(78), 132–141. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-132-141>
- Tomchuk O. V. (2023). Analiz trendiv rozvytku rynku pratsi v Ukraini: kliuchovi zminy ta vykyky voiennoho chasu [Analysis of trends in the development of the labor market in Ukraine: key changes and challenges of wartime]. *Innovation and Sustainability*, 2, 110–119. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.110.119>
- Tvoie misto (2025, February 21). *Rynok pratsi Lvivshchyny u 2025 rotsi: koho brakuie ta skilky platiat* [Lviv region's labor market in 2025: who is missing and how much is paid]. <https://surl.li/ofxias>
- Tvoie misto (2025, April 15). *Khiba my ne mozhemo vyroblyaty take na Lvivshchyni? Mozhemo! Shcho z ekonomikoiu oblasti?* [Can't we produce this in Lviv region? We can! What about the region's economy?]. <https://surl.li/rbzbab>
- Tvoie misto (2025, April 16). *U yakykh sferakh ye defitsyt pratsivnykiv na Lvivshchyni ta yak tse vplyvaie na ekonomiku* [In which areas there is a shortage of workers in the Lviv region and how it affects the economy]. <https://surl.li/hrsunu>
- Vasylytsiv T., Lupak R. & Levytska O. (2020). Trends and Characteristics of the Migration From Ukraine to Poland: The Aspect of Rural Areas and Conclusion for State Migration Policy. *Wieś i Rolnictwo*, 1, 51–67. <https://doi.org/10.53098/wir012020/03>
- Vasylytsiv T. H., Iliash O. I & Lupak R. L. (2018). Problemy ta zasoby konverhentsii sotsialnoi bezpeky v Ukraini ta YeS [Problems and means of social security convergence in Ukraine and the EU]. *Biznes Inform*, 12, 8–14. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-12_0-pages-8_14.pdf
- Vasylytsiv T. H., Mulska O. P., Lupak R. L. & Bidak V. Ya. (2022). Zberezhennia liudskoho kapitalu Ukrainy v umovakh viiny (chynnyk sotsialnoi vrazlyvosti naselennia): postanovka problemy [Preservation of Ukraine's human capital in war conditions (factor of social vulnerability of the population): problem statement]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Seriia «Ekonomichni nauky»*, 67, 43–48. <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-67-06>
- Yatsenko L. (2024). *Vidnovlennia rynku pratsi v Ukraini v umovakh viiny: rehionalni aspekty* [Recovery of the labor market in Ukraine in war conditions: regional aspects]. NISD. <https://surl.li/wdiamk>